

Kunnat mukaan kiertotaloustyöhön

Kuntatoimijana Kiertokylässä 12.11.2024

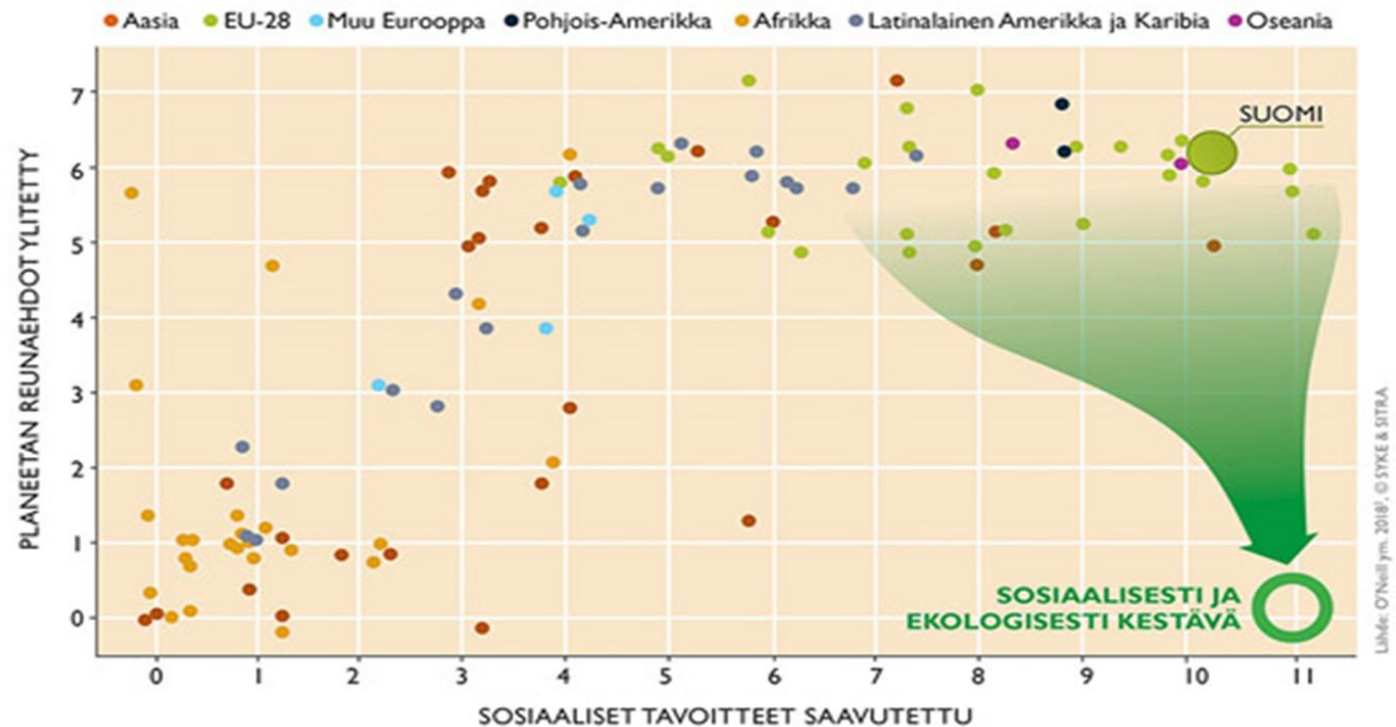
Erityisasiantuntija Tuulia Innala

Kunnat avainroolissa kestävän kehityksen edistämisessä – ekologisessa kestävydessä kirittävä

Kunnat toteuttavat 2/3 SDG-tavoitteiden toimeenpanosta lakisäateisin tehtävin ja muiden kehittämistoimenpiteiden kautta

Yksikään maailman maa ei ole saavuttanut korkeaa hyvinvointia ekologisesti kestäväällä tavalla

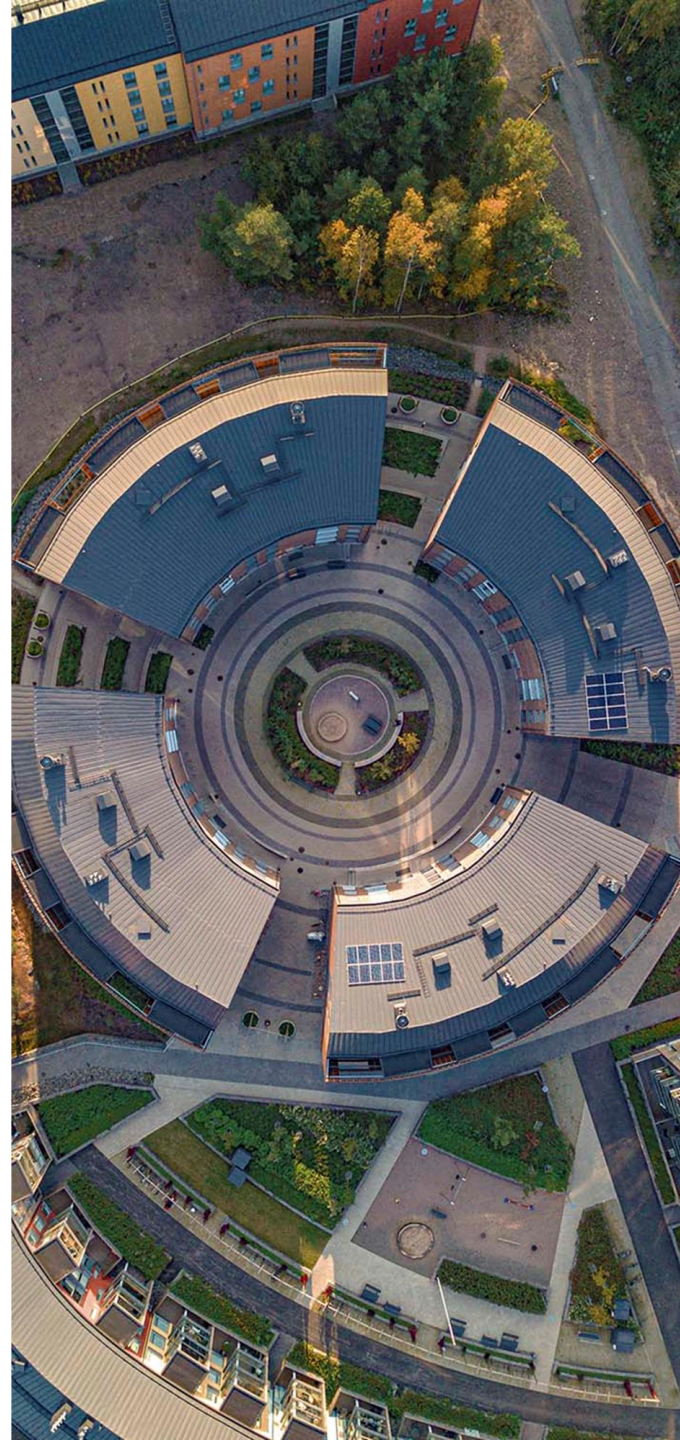
Policy brief: Maapallolle mahtuva tulevaisuus. SYKE & Sitra, 2018

Kiertotalous on osa kestäväää kehitystä, johon ohjaavat YK, EU, Suomi ja kunnat

- Taloudellisen ja ekologisen ulottuvuuden integrointi, sosiaalista unohtamatta
- Yhdyskunta kiertotaloudessa
 - Yhdyskuntarakenne ja infra kilpailukykytekijänä tulevaisuuden kunnassa, Kuntaliitto 2016:
 - **Resurssiviisaan yhdyskunnan** tavoitteena on tuottaa mahdollisimman vähän ilmastonmuutosta aiheuttavia kasvihuonekaasupäästöjä, *toimia kiertotaloudessa, jossa materiaalit ja materiaaleihin sitoutunut arvo hyödynnetään ja kierrätetään tehokkaasti* sekä pyrkiä globaalisti kestävään luonnonvarojen kulutukseen välttämällä ylikulutusta.
 - Yhdyskunnissa tavoitteena on edistää ihmisten hyvinvointia, yritysten kilpailukykyä, työllisyyttä ja alueiden elinvoimaisuutta.
- Kuntien kestäväen kehityksen ja ekologisen kestävyuden ohjelmat (Agenda21) 1997-
- Cradle to Cradle (William McDonough & Michael Braungart) 2002
- Ellen MacArthur Foundation 2010 (Circular Economy in Cities 2019)
- EU:n ensimmäinen kiertotalouden toimintasuunnitelma 2015
- Suomen Kansallinen kiertotalousohjelma 2021

Kiertotalous ja kunta

- **Missä vaikuttavuus?**
Yhdyskuntarakenne, paikallinen talous, mahdollisuudet kumppanuuksiin
- **Mitä kunta tekee itse?**
Energia, jätehuolto, vesihuolto, omat kiinteistöt, rakentaminen & infra
- **Missä mahdollistetaan ja vaikutetaan muihin toimijoihin?**
Kaavoitus, koulutus, neuvonta ja tietoisuuden lisääminen, hankinnat, yritystoiminnan kehittäminen
- **Alustojen tarjoaminen, toimijoiden yhteensaattaminen, koordinointi**

Rajatun aiheen Green Deal -sopimuksia on laadittu mm. seuraavista teemoista:

- Green deal -sopimus on ohjauskeino valtion ja elinkeinoelämän tai esimerkiksi kuntasektorin välillä. Tavoitteena edistää erilaisia kestävän kehityksen tavoitteita.

- **Kestävä purkaminen (14)**

- 3 kaupunkia + Gradia Jskylä

- **Päästötön työmaa (9)**

- 4 kaupunkia + HSY, PKL, Helen

- **Kestävät hankinnat varhaiskasvatuksessa**

- 3 kaupunkia + Monetra

- **Rakentamisen muovit (22)**

- 0 kaupunkia

- **Yhdyskuntajäteveden puhdistaminen (5)**

- 5 kuntataustaista vesihuoltolaitosta

- Muoviset annospakkaukset (kulutuksen vähentäminen)

- https://sitoumus2050.fi/fi_FI/tietoa-green-dealista#/

Sopimus on päänavaus uudelle toimintakulttuurille rakennusosien ja purkumateriaalien uudelleenkäyttämiseksi ja kierrättämiseksi

Julkisten hankintojen ekologiset tavoitteet

- Vaikuttavimmille hankintakategorialle asetetaan tavoite hiilijalanjäljen, luontojalanjäljen vähentämiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi vuoteen 2035.
- Tavoitteet ovat kansallisia tavoitetasoja, eivät hankintayksiköitä sitovia tavoitteita.
- Tavoitteet hyväksyttäisiin valtioneuvoston periaatepäätöksensä 2025 ensimmäisellä puoliskolla.

kiertotalouden green deal

Näin liityt mukaan.

Kiertotalouden strategisen ohjelman
”Uusi suunta” 2021 yksi
toimenpidekokonaisuus

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

MIKÄ ON KIERTOTALOUDEN GREEN DEAL?

Kiertotalouden green deal on vapaaehtoinen sitoumus, jossa mukaan lähtevät toimijat sitoutuvat vähentämään luonnonvarojen käyttöä ja asettamaan vaikuttavia tavoitteita ja tekemään toimenpiteitä, jotka edistävät vähähiilistä kiertotaloutta.

KENELLE KIERTOTALOUDEN GREEN DEAL SOPII?

Yrityksille
Kunnille
Maakunnille
Toimialajärjestöille

KGD: Listattuja toimia (kunta mainittu toimijana)

Uudistava ruokajärjestelmä

Ravinteiden kiertoa tukevat viljelymenetelmät (koulutus)

Käytetään orgaanisia ja/tai kierrätyslannoitteita sekä

maanparannusaineita (viherrakentaminen)

Kierrätysravinteiden markkinan vahvistaminen

Kasvispainotteisen ruoan käytön edistäminen

Resurssiviisas rakennettu ympäristö:

hankintoihin ja tontinluovutukseen tavoitteita ja kriteerejä

maamassojen sekä muiden materiaalien kierron edistäminen

Suunnitellaan ja rakennetaan pitkäikäisiä, joustavia ja korjattavia rakennuksia sekä infran taitorakenteita

Suositaan korjaamista ja kunnossapitoa, sekä pidennetään rakennusten ja infrarakenteiden elinkaarta.

Lisätään tyhjillään olevien rakennusten ja tilojen käyttöä (käyttötarkoitusten muutokset, peruskorjaukset, tilapäinen käyttö)

Käytetään rakentamisessa uudelleenkäytettyjä ja kierrätettyjä rakennustuotteita ja -osia

Materiaalitehokas energijärjestelmä:

Otetaan laajasti käyttöön kiinteistökohtaista sähkön- ja lämmöntuotantoa sekä -talteenottoa

Yhdyskuntasuunnittelun liikkumisen energiatehokkuus (kävely, pyöräily)

Uusi energiatuotanto- ja varastointikapasiteetti ohjataan rakennetuille alueille (metsäkadon est.)

Perustetaan energiayhteisöjä

Hukkaenergian talteenotto ja hyödyntäminen

Polttoon perustumattomat energiaratkaisut

Jätteen energiahyödyntämisen vähent.

Biokaasun tuotannon lisääminen *

Kestävä kulutus ja liiketoiminta

Valtavirtaistetaan kiertotalouden mukaista palveluliiketoimintaa (koordinoivien toimijoiden tunnistaminen)

Yhteiskäyttö ja jakamistalous

Alueidenkäytön suunnittelu edistämässä kiertotalouspalvelujen saatavuutta

Kiertotalous tutkintokoulutuksiin

EU-rahoituksen hyödyntäminen

Kiertotalouteen perustuva teollisuus:

Julkiset hankinnat: tuote palveluna, pitkäikäisyys, kierrätettävyys

Teolliset symbioosit, alueet

Sivukivien ja rikastushiekkojen käyttö maa- ja vesirakentamisessa

Kuntien ja Kuntaliiton pohdintoja Kiertotalouden Green Dealistä

- Sisältö
 - Kunnat löytyvät kaikilta muutosalueilta
 - Kenties keskeisin: Resurssiviisas rakennettu ympäristö
- Motiivi → jokaisen pohdittava itse!
 - Mikä on lisäarvo KGD-sitoumuksesta kunnalle, joka jo tekee kiertotaloustoimia?
 - Kannustimet & sanktiot puuttuvat, raportointi työlästä
 - Kustannushyödyt
- Valtion toimet
 - Tukeeko lainsäädäntö, esim. kiertotalouslaki, rakentamislaki ja rahoituslähteet?
 - Tukiorganisaatiot
 - Kotipesät, katto-organisaatiot, alueellinen tuki
- Talouden reunaehdot
 - Kunnissa talouden sopeutusohjelmat – myös lukuisia ympäristösitoumuksia käydään läpi kriittisesti
- Muut Green Dealit, mikä suhde tähän?

Tampereen kaupunkiseudun esimerkki motivaatiotekijöistä

KUNTIEN SAAMA LISÄARVO KIERTOTALOUDEN EDISTÄMISESTÄ JA SITOUKSESTA

1. **Varautuminen kiristyviin vastuullisuusvaatimukseen rahoituksessa:** kiertotalous on yksi EU:n (ja taksonomian) Do No Significant Harm -periaatteen kuudesta ympäristötavoitteesta. DNSH-periaate on levinnyt yksityisestä rahoituksesta myös EU:n jakamaan julkiseen rahoitukseen.
2. **Autetaan invest-in toimintaa:** Kiertotalouden ja green dealin huomioiminen alueen kaavoituksessa ja infrarakentamisessa auttaa luomaan houkuttelevaa investointiympäristöä, esimerkiksi yritysten toimintaa ja rahoitusta koskevan EU-taksonomian ja DNSH-kriteerien kautta.
3. **Resilientti ja resurssiviisaampi aluetalous:** kriisinsietokyky, omavaraisuus, jalostusaste ja resurssituottavuus paranevat. Kiertotalouden referenssit Tampereella ovat olleet myös taloudellisesti järkevimpiä valintoja.
4. **Edunvalvontatyöhön lisää argumentteja** (osana vaikuttamistyötä esim. liikenneväylät, kuivanmaansatama, luvitus)
5. (Pro)aktiivinen ote uudistumiseen, muutokseen ja tulevaisuuteen vaikuttamisessa – ei vain reaktiivista ja passiivista sivussa seuraamista. **Kirittää myös alueen elinkeinoja.**
6. **Viitekehys suomalaiselle kiertotaloudelle: Green Dealin muutos- ja toimenpidealueet muodostavat selkeän viitekehksen** vaikuttavista kiertotalouskeinoista.
7. **Rahoitusmahdollisuuksia** investointien suunnitteluun ja kehittämistyöhön.
8. **Yhteistä pirkanmaalaista suuntaa** ja älykästä erikoistumista.
9. **Yhteisten ongelmien ratkominen vertaistuellla.**

Miten tukea kuntien kiertotaloustyötä?

Ymmärrä toimintaympäristö ja motiivit

- Kuntien hoidettava lakisääteiset tehtävät kaikilla kestävyyslajeilla
- Itsehallinnon ja paikallisdemokratian kunnioittaminen
- Kunta yhteensovittaa eri toimijoiden tavoitteita ja huolehtii yleisestä edusta
- Erilaisissa kunnissa ja olosuhteissa erilaiset kiertotalousratkaisut toimivia

Tietoa ja kokemusten jakamista

- Tiedon koonti kuntien käyttämiin kanaviin
- Koulutukset
- Verkostot (alue, kansallinen, EU, maailma)
- Alueellinen informaatiotuki

Toimiva lainsäädäntö, riittävä rahoitus

- Lainsäädännön johdonmukaisuus, riittävä väljyys, paikalliset valinnat mahdollistava
- Työrauhaa kuntien kehittämistyölle, esim. jätehuollon kehittämiseksi!
- Hankerahoituksesta pysyviin rakenteisiin
- Kuntien yhdyskuntarakentamisen rahoitus-pohjan ja investointikyvyn turvaaminen

Kiitos!

Tuulia Innala
erityisasiantuntija

tuulia.innala@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi

KUNTA LIITTO